

ชาวไทยภูเขาเผ่าเมี่ยน (เย้า) และการสร้างสรรค์ผ้าปักเมี่ยน

ชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ : เมี่ยน อิวเมี่ยน

ชื่อเรียกตนเอง : เมี่ยน อิวเมี่ยน

ชื่อที่ผู้อื่นเรียก : เย้า เมี่ยน

ภาษาที่ใช้พูด และเขียน : ตระกูลภาษาจีน-ทิเบต กลุ่มภาษาแม่ัว – เย้า

กลุ่มชาติพันธุ์ที่เรียกตนเองว่า “เมี่ยน” หรือ “อิวเมี่ยน” มักเป็นที่รู้จักกันในนามว่า “เย้า” ซึ่งเป็นคำที่คนอื่นใช้เรียกพวกเขา เมี่ยนเป็นหนึ่งในกลุ่มชาติพันธุ์บนที่สูง ที่ตั้งชุมชนกระจายอยู่ทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย นอกจากนั้นแล้วยังพบในบริเวณรอยต่อของประเทศจีน เวียดนาม ลาว และไทย กับบางส่วนของพม่าไปตั้งถิ่นฐานในประเทศตะวันตกภายหลังจากสงครามอินโดจีน โดยชาวเมี่ยนที่อยู่ในประเทศไทยได้อพยพเข้ามาสู่ดินแดนล้านนาเมื่อ 200 ปีก่อน ซึ่งเป็นช่วงที่อำนาจของระบบจักรวรรดินิยมตะวันตกและรัฐไทยได้แผ่ขยายเข้ามาบริเวณนี้ ชาวเมี่ยนเลือกตั้งถิ่นฐานบริเวณไหล่เขาห่างไกลจากชุมชน เพราะเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกฝิ่น โดยตั้งถิ่นฐานอย่างกระจัดกระจายในจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ พะเยาลำปาง น่าน สุโขทัย ตาก เป็นต้น

กลุ่มชาติพันธุ์เมี่ยน (เย้า) ในประเทศไทย

ที่มา หนังสือเอกลักษณ์ และศิลปะลวดลายผ้าชาวเขา

ชาวเมี่ยนถูกจัดอยู่ในเชื้อชาติมองโกลอยด์ (Mongoloid) และมีภาษาพูดของตนเอง คือ ภาษาเมี่ยน ซึ่งถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่พูดภาษาแม่ – เย้า ซึ่งเป็นกลุ่มภาษาย่อยในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต โดยมีอักษรเขียนที่ดัดแปลงมาจากภาษาจีน แต่อ่านออกเสียงเป็นภาษาเมี่ยน เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เด่นชัดของชาวเมี่ยน คือ การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าตามจารีต ประเพณี โดยผู้หญิงจะมีผ้าโพกศีรษะ ผ้าคาดเอว สวมเสื้อคลุมยาวถึงเอวติดไหมพรมสีแดง และกางเกงขาก๊วยสีดำ เสื้อผ้าของชาวเมี่ยนมีความโดดเด่นที่ลวดลายปักที่ประณีตงดงาม อีกทั้งความโดดเด่นในการสวมเครื่องประดับเงิน ซึ่งเป็นสินทรัพย์ที่มีค่าของชาวเมี่ยน ส่วนผู้ชายสวมเสื้อตัวสั้นคอกลมสีดำ และกางเกงขาก๊วยสีดำ ไม่มีการปักลวดลาย วิธีการดำรงชีพหลักของชาวเมี่ยนคือทำเกษตรแบบกึ่งยังชีพบนพื้นที่สูงที่เรียกว่า การตัดฟันโค่นเผา โดยพืชหลักที่ปลูกไว้บริโภคในครัวเรือนคือ ข้าวไร่ และข้าวโพด และปลูกฝิ่นเป็นพืชเศรษฐกิจอย่างเดียว วิธีการผลิตดังกล่าวทำให้ชาวเมี่ยนไม่สามารถตั้งถิ่นฐานถาวรได้ แต่ต้องเคลื่อนย้ายไปหาแหล่งพื้นที่ทำกินที่มีความอุดมสมบูรณ์กว่าอยู่เสมอ สำหรับวัฒนธรรมส่วนใหญ่ของชาวเมี่ยนได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมจีน โดยเฉพาะการนับถือระบบเครือญาติแบบแซ่ตระกูล รวมถึงการรับอักษรจีนมาดัดแปลงเป็นภาษาของตนเอง และยอมรับในอิทธิพลของลัทธิเต๋า มาผสมผสานกับความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในธรรมชาติ และผีบรรพบุรุษ นอกจากนี้ ลัทธิเต๋ายังกลายเป็นแบบแผนทางการปกครองของชาวเมี่ยนด้วย

หญิงชาวเมี่ยนกำลังสร้างสรรค์งานปักผ้า

ที่มา www.konderntang.com

ชาวเมี่ยนได้รับการยอมรับว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีทักษะฝีมือด้านการสร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรม ผู้ชายชาวเมี่ยนมีทักษะ ความเชี่ยวชาญด้านการทำเครื่องเงิน และหญิงชาวเมี่ยนมีทักษะ ความเชี่ยวชาญด้านการปักผ้าที่งดงาม ชาวเมี่ยนกับศิลปะการปักผ้า มีความผูกพันเชื่อมโยงกับตำนานกำเนิดของชาวเมี่ยนที่บรรพบุรุษได้เล่าสืบทอดต่อเนื่องมาถึงลูกหลานในปัจจุบัน ตำนานกำเนิดชาวเมี่ยนเล่าขานกันว่า เมื่อหลายพันปีก่อนมีเทวดามาจุติในโลกมนุษย์เป็นสุนัขขมิงกร ชื่อว่า ผันตาทู ในเวลานั้นบ้านเมืองเกิดกบฏพระราชาราชจึงประกาศว่า หากใครสามารถปราบกบฏได้ จะให้แต่งงานกับลูกสาวของตน ผันตาทูได้ยินดังนั้นจึงเข้าอาสาช่วยปราบกบฏให้พระราชาราชสำเร็จ เมื่อถึงวันแต่งงานผันตาทูได้สั่งให้ทอผ้าชิ้นหนึ่ง ปักลวดลายงดงาม

ด้วยสีเส้น 7 สี เมื่อผันตาหุใช้ผ้าฝืนนี้ห่มคลุมร่างกาย ก็กลายร่างจากสุนัขมาเป็นมนุษย์ ได้ครองคู่กับเจ้าหญิง
ช่วยกันสร้างเผ่าพันธุ์เมี่ยน (เย้า) นับตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

ลวดลายบนฝืนผ้าปักเมี่ยน

ที่มา หนังสือเอกลักษณ์ และศิลปะลวดลายผ้าชาวเขา

ลวดลายบนฝืนผ้าปักเมี่ยน

ที่มา หนังสือเอกลักษณ์ และศิลปะลวดลายผ้าชาวเขา

ตำนานนี้ได้ถูกเล่าขานต่อกันมาสู่ลูกหลานชาวเมียนมาจากรุ่นสู่รุ่น ด้วยลักษณะการใช้ลวดลาย และสีเส้นบนเครื่องแต่งกายเสมือนเป็นการสืบสานตำนานการปกปิดร่างกายของผืนตาหู ผู้ให้กำเนิดชาวเมียนมา โดยใช้เส้นลาย 7 สี ห่มคลุมร่างกาย เข็มขัดรัดเอว ผ้าเช็ดหน้าลายดอกไม้ผูกที่หน้าผาก กางเกงลายปิดกัน ผ้าลายสองผืนปิดที่ขา จึงเป็นที่มาของลักษณะเครื่องแต่งกายประจำกลุ่มชาติพันธุ์เมียนมาในการใช้เส้น สี ผ่าคาดเอว ผ้าโพกศีรษะ และกางเกงที่ปกคลุมด้วยด้าย 7 สี ปัจจุบันชาวเมียนมายังคงยึดถือตำนานผืนตาหูเป็นประเพณีที่เคร่งครัดหญิงชาวเมียนมายังคงสืบทอดศิลปะการปักผ้าลวดลายแบบโบราณ และใช้สีเส้นด้ายในการปักลวดลายไม่น้อยกว่า 7 สี ตามที่ได้รับการสืบทอดต่อมาจากบรรพบุรุษ การสร้างสรรค์ลวดลายปักบนผืนผ้าของชาวเมียนมา มักมีความเกี่ยวข้อง และผูกพันกับเรื่องเล่า ตำนานปรัมปรา รวมถึงความเชื่อที่สอดแทรกอยู่ในประเพณีวัฒนธรรมประจำกลุ่มชาติพันธุ์เมียนมาที่สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ผสมผสานกลมกลืนเข้ากับลวดลายที่มาจากธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบตัว ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมียนมา ไม่ว่าจะเป็นข้าวของเครื่องใช้ในครัวเรือน พืชผัก ผลไม้ สัตว์ป่าน้อยใหญ่ โดยเฉพาะเสือ ซึ่งพบว่าเป็นสัตว์ป่าที่ชาวเมียนมาเอาลักษณะท่าทางต่างๆ มาจินตนาการสร้างสรรค์ขึ้นเป็นลวดลายบนผืนผ้ามากที่สุด

ลวดลายบนผืนผ้าปักเมียนมา

ที่มา หนังสือเอกลักษณ์ และศิลปะลวดลายผ้าชาวเขา

เทคนิคการสร้างสรรค์ลวดลายบนผืนผ้าของชาวเมียนม่านั้นงดงาม และเป็นที่ยอมรับ คือ การปัก โดยลวดลายงานปักที่ปรากฏบนผืนผ้าเป็นลวดลายที่มีความวิจิตร ประณีต แต่ละลายนั้นเกิดจากทักษะ ความชำนาญ และความแม่นยำในการจรดฝีเข็มด้วยเทคนิคเฉพาะตัว ตั้งแต่วิธีการจับเข็มที่ใช้นิ้วหัวแม่มือ และนิ้วชี้จับตรงกึ่งกลางเข็ม วางนิ้วกลางอยู่หน้านิ้วชี้ ที่สำคัญ คือ ในขณะที่ปัก หญิงสาวชาวเมียนมจะใช้วิธีที่ว่า เอาด้านหน้าของผ้าลง หายด้านหลังของผ้าขึ้นมาหาผู้ปัก จากนั้นจึงทำการปักลวดลายจากทางด้านหลังผ้า โดยจะไม่มีกรพลิกกลับมองด้านหน้าในขณะที่ปักเลยแม้เพียงครั้งเดียว ดังนั้นเราจึงพบว่าลวดลายที่เกิดขึ้นบน ผ้าปักแต่ละผืนของชาวเมียนม่นั้น มีความเรียบร้อย งดงาม ประณีต เหมือนกันทั้งด้านหน้า และด้านหลัง อย่างน่ามหัศจรรย์ ลวดลายบนผืนผ้าปักชาวเมียนม ประกอบด้วย ลายหยิว หยิว (เดินเส้น), ลายหล่มแจว (ตีนแมว), ลายเหยว (ฟันเลื่อย, ก้น), ลายกว้างจิ้ม (เมล็ดแตงกวา), ลายชม (คน), ลายย่านเปียง (ดอกไม้เงิน), ลายต่มหม่าจิว (ลายเล็บเสือ), ลายสบเปียง (ดอกฟักเขียว), ลายเก่าจ้อน (ทัพพี), ลายจ้างเปียง (ที่รองก้นไถ), ลายก้อนยอ (แมงมุม), ลายยิงหววย (ปู), ลายเจียน (ชะนี), ลายต่มหม่าต๊บ (หนังเสือ), ลายต่มหม่าวหน่อม (หูเสือ), ลายต่มหม่าวบียง (หน้าผากเสือ) เป็นต้น